

Atestato Nr. 0428	OBJEKTO NR.	STADIJA	TOMAS	METAI
	U-0985	KONCEPCIJA	III	2009

ALYTAUS APSKRITIES TURIZMO IR REKREACIJOS PLĖTROS SPECIALUSIS PLANAS

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

ALYTAUS APSKRITIES
VIRŠININKO ADMINISTRACIJA,
TVIRTOVĖS G.1/NAUJOJI G. 2, ALYTUS

SPECIALIOJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖS	PARAŠAI
DIR. PAV. VYR. ARCHITEKTAS	L. NAUJOKAITIS	
PROJEKTO VADOVĖ	D. ROKIENĖ	

TURIZMO IR REKREACIJOS PLĖTROS KONCEPCIJA

TURINYS	1
1. BENDROJI DALIS	2
1.1. Įvadas	2
1.2. Alytaus apskritis LR turizmo sektoriaus kontekste	3
1.3. Svarbiausi uždaviniai rekreacinės plėtros kryptims įgyvendinti	5
1.3.1. <i>Specialiojo plano sprendinius įtakojančios esamos būklės analizės išvados</i>	5
1.3.2. <i>Pagrindiniai uždaviniai plėtojant rekreacinių teritorijų sistemą apskrityje</i>	8
2. ALYTAUS APSKRITIES REKREACINĖS SISTEMOS PLĖTOJIMO KONCEPCIJA	10
2.1. LR teritorijos bendrojo plamo nuostatos	10
2.2. Turizmo ir rekreacijos plėtra Alytaus apskrityje	13
2.2.1. <i>Rekreacinių rekursinių arealų vystymo galimybės</i>	13
2.2.2. <i>Plėtotini turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai</i>	17
2.2.3. <i>Rekreacinių teritorijų – poilsio vietovių vystymas</i>	19
2.2.4. <i>Teritorijos rekreacinio aktyvumo ašys – svarbiausi turistų judėjimo keliai</i>	22

1. BENDROJI DALIS

1.1. ĮVADAS

Pagrindinis šio planavimo etapo tikslas – Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos parengimas, nustatant turizmo ir rekreacijos plėtros prioritetus, rekreacinių teritorijų vystymo strategiją ir tvarkymo principus, siekiant racionaliai naudoti, atkurti ir gausinti planuojamos teritorijos rekreacinius išteklius bei tenkinti visuomenės turizmo ir rekreacijos poreikius, pagerinti apskrities teritorijos ekonominę, socialinę ir ekologinę būklę.

Specialiojo plano koncepcija parengta remiantis Alytaus apskrities viršininko 2009 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. V-159-(1.2.) „Dėl Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano rengimo“ ir Alytaus apskrities viršininko patvirtinta specialiojo plano technine užduotimi bei specialiojo plano rengimo programa, gautomis planavimo sąlygomis.

Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos sprendiniai parengti atlikus apskrities teritorijos esamos būklės analizę, įvertinus esamą turizmo ir rekreacijos išteklių potencialą, jų teritorinį išsidėstymą ir plėtros galimybes. Koncepcijos sprendiniai remiasi Europos Sąjungoje visuotinai priimta tvaraus (darnaus - tausojančio ir subalansuoto) vystymosi ideologija, kuri sudaro galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neviršijant leistinų poveikio aplinkai ribų.

Alytaus apskritis yra turtinga rekreaciniais ištekliais, kurie gali būti sėkmingai panaudoti turizmo ir rekreacijos verslui vystyti. Dėl šių išteklių įvairumo bei išskirtinumo apskrities teritorija patraukli visų rūšių rekreacijos plėtrai – bendrajai, pažintinei, sportinei, pramoginei, verslinei ir gydomajai rekreacijai. Įgyvendinamos specialiojo plano nuostatos įtakos turizmo paslaugų verslo plėtrai, skatins atvykstamąjį ir vietos turizmą, rekreacinės infrastruktūros vystymą.

Kryptingai formuojant Alytaus apskrities rekreacinį ir turistinį įvaizdį, laikantis parengto specialiojo plano sprendinių, susidarys palankios sąlygos įgyvendinti turizmo plėtros prioritetus ir rekreacinės turizmo infrastruktūros plėtros perspektyvinius projektus apskrities teritorijoje, naudojantis ES struktūrinių fondų ir kitais finansavimo šaltiniais.

1.2. ALYTAUS APSKRITIS LIETUVOS RESPUBLIKOS TURIZMO SEKTORIAUS KONTEKSTE

Išanalizavus apskrities teritorijos esamą būklę, esamą turizmo ir rekreacijos išteklių potencialą, jų teritorinę sklaidą, galime teigti, kad *Alytaus regionas - vienas iš svarbiausių turizmo regionų Lietuvoje, galintis pasiūlyti daugiakomponentį ir lankstų turizmo produktą.* Regiono turizmo įvaizdį tiesiogiai lemia turizmo produktų patrauklumas ir konkurencingumas.

1.2.1. Apskrities teritorija, pasižyminti gausiais ir patraukliais turizmo ir rekreacijos ištekliais, turi visas sąlygas Lietuvos ir užsienio turizmo plėtojimui bei kurortiniam gydymui. Pagrindiniai Alytaus apskrities gamtiniai rekreaciniai ištekliai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei įvairus ir sąlyginai natūralus, labai vaizdingas kraštovaizdis. Pagal kraštovaizdžio gamtinių komponentų tinkamumą įvairioms rekreacijos rūšims bei aplinkos vaizdingumą Alytaus apskritis Respublikos mastu užima pirmąsias pozicijas.

1.2.2. Gausiausiai rekreaciniais ištekliais, leidžiančiais formuoti maksimaliai daugiafunkcinę teritorijos naudojimo pobūdį bei sėkmingai vystyti nacionalinės ir tarptautinės reikšmės rekreaciją ir turizmą pasižymi Druskininkai, Merkinė, Veisiejai su jų apylinkėmis. Apskrities didelį gamtinių turizmo potencialą sudaro mineralinio vandens ir gydomojo purvo telkiniai esantys nacionalinės svarbos Druskininkų kurorte, kuris turi labai didelį rekreacijos plėtojimo potencialą.

1.2.3. Alytaus apskritis viena iš ežeringiausių Lietuvoje. Didžiausią potencialą turi Metelių ežeryno ežerai - Dusia, Metelys, Obeliją, Veisiejų ežerai, Daugų - Didžiulio ežeras. Šie ir kiti vandens telkiniai turi didelę įtaką ne tik regiono, bet ir visos Lietuvos turizmo plėtrai, kadangi prie šių vandens telkinių jau yra išplėtotą rekreacinę infrastruktūrą, suformuotas rekreacinių teritorijų įvaizdis ir teikiamos įvairios turizmo paslaugos.

1.2.4. Alytaus apskrities miškingumas yra didžiausias Lietuvoje. Miškingumas čia pasiskirstęs netolygiai. Miškingiausias yra Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės teritorijos, kurios užima pirmąją poziciją Lietuvos teritorijos mastu. Nacionalinėje turizmo plėtros programoje Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybių miškai išskiriami kaip vieni iš tinkamiausių turizmo plėtojimui Lietuvoje.

1.2.5. Alytaus apskritis išsiskiria iš kitų šalies regionų valstybės saugomų teritorijų gausa: Dzūkijos nacionalinis parkas, kuris Alytaus apskrities saugomų teritorijų sistemoje pagal plotą užima didžiausią teritoriją, ir trys regioniniai parkai: Metelių, Nemuno kilpų (dalis) ir Veisiejų regioninis parkas. Vertingiausi kraštovaizdžiai ir yra šiose saugomose teritorijose bei Žuvinto ir Čepkelių gamtos rezervatuose.

1.2.6. Alytaus apskrities teritorija yra didžiausias Lietuvos upės - Nemuno vidurupio baseino pietinėje dalyje. Tarptautinis Nemuno vandens kelias tęsiasi per visą apskrities teritoriją iš pietų į šiaurę. Tai nacionalinės svarbos tranzitinė vandens turizmo trasa, kuria galima pasiekti Baltijos jūrą. Svarbesni Nemuno intakai, formuojantys apskrities upių tinklą yra Merkys, Ūla, Peršekė, Baltoji Ančia. Nemuno kelias užima ypatingą vietą ne tik apskrities turizmo ir rekreacijos vystyme, bet ir visos Lietuvos turizmo plėtros kontekste. Ši upė visuomet buvo Lietuvos istorinės ir kultūrinės raidos pagrindinė ašis. Nemuno zona, kurios pietinė dalis yra

Alytaus apskrities teritorija, kartu su Pajūrio ir Aukštaitijos ežeryno zonomis yra didžiausią rekreacinį potencialą turinti zona mūsų šalyje.

1.2.7. Pietinės Lietuvos dalies arealas Lietuvos nacionalinės turizmo plėtros programos turistinių gamtos bei kultūros išteklių suvestinėje pažymėtas kaip vienas vertingiausių Lietuvoje. Pagrindinis tokio įvertinimo kriterijus – kultūros vertybių gausa bei įvairovė šiame areale.

1.2.8. Aukštą apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros potencialą nuliame ne tik rekreacijos išteklių gausa, bet ir teritorinis jų išsidėstymas. Alytaus apskrityje šie ištekliai išsidėstę skirtingai ir įvairiai. Apskrities pietinę dalį charakterizuoja saugomos teritorijos, dideli miškų masyvai, Druskininkų kurortas bei etnografinių kaimų gausa, vakarinėje dalyje nuo Kapčiamiesčio iki Simno tęsiasi virtinė ežerų, gausu dvarų ir daug kitų kultūrinio turizmo objektų. Apskrities teritorijos šiaurėje esantis Punios šilas, Daugų ežerynas ir totorių kultūros paveldas sudaro galimybę plėtoti įvairias turizmo ir rekreacijos rūšis. Pačioje rytinėje dalyje koncentruojasi etnografinių kaimų ir memorialinis paveldas. Per visą apskrities teritoriją besitęsiantis tarptautinis Nemuno vandens kelias, gana tankus upių tinklas sudaro galimybes vystyti vandens turizmą. Toks rekreacinių išteklių išsidėstymas leidžia teritoriškai diferencijuoti rekreacijos rūšis, panaudojant jų ypatumus ar apjungiant juos turistiniais maršrutais pažintiniam turizmui.

1.2.9. Svarbią apskrities turizmo išteklių dalį sudaro specialaus (dalykinio) intereso objektai: muziejai ir galerijos, parodų centrai, laisvalaikio ir sveikatingumo parkai, pramogų centrai ir kiti turistinės traukos objektai. Alytaus apskritis turi puikias galimybes vystyti tiek lokalias, tiek nacionalines, tiek ir tarptautines autoturizmo, dviračių bei vandens turizmo trasas. Pagal apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir jiems suteiktų nakvynių skaičių 2008 m. Alytaus apskritį lenkia tik Vilniaus ir Klaipėdos apskritys.

1.2.10. Alytaus apskritis turtinga rekreaciniais ištekliais, kurie išskiria šį regioną iš gretimų apskričių. Tai būdingų regionui etnografinių kaimų gausa, kurių dauguma yra pietinėje apskrities teritorijos dalyje. Šių senovinių kaimų, išlaikiusių tradicinės architektūros ir gyvenamosios bruožus, išsidėstymas apskrityje leidžia organizuoti teminius dviračių ir autoturizmo maršrutus, teikiant Dzūkijos kraštui būdingo kulinarinio paveldo paslaugas. Regione esanti išskirtinė etnokultūrinių ir religinių objektų įvairovė suteikia privalumą plėtojant turizmą apskrities teritorijoje.

Regiono specifikai priskiriama ir verslinė rekreacija renkant miško gėrybes, organizuojant varžybas, įvairias temines šventes bei parodas. Apskrities teritorijos rekreacinių gamtinių išteklių ypatumai suteikia galimybę vystyti tokias rekreacijos rūšis, kaip jodinėjimas žirgais (žirgų sportas), skraidymas oro balionais, apžvelgiant vaizdingiausias apskrities teritorijas, golfo laukų bei žiemos sporto pramogos.

Apibendrinant atliktą turizmo ir rekreacinių išteklių analizę Alytaus apskrityje, galima teigti, kad šis regionas turi puikias galimybes tapti vienu iš svarbiausių Lietuvos turizmo regionu, su visapusiškai išvystyta rekreacine ir turizmo infrastruktūra, leidžiančia plėtoti ne tik nacionalinį bet ir tarptautinį turizmą, sudarant palankias galimybes plėtoti smulkų ir vidutinį verslą, didinti užimtumą ir gerinti gyvenimo kokybę, kartu saugant ir puoselėjant gamtinius ir kultūrinius išteklius, didinant apskrities kraštovaizdžio rekreacinį potencialą.

1.3. Svarbiausi uždaviniai rekreacinės plėtros kryptims įgyvendinti

Gausūs Alytaus apskrities rekreaciniai išteklių, išplėtotas paslaugų sektorius leidžia kurti laisvalaikio, aktyvaus poilsio, kultūrinio, sveikatingumo, dalykinio (konferencijų), ekologinio turizmo produktus, kurie formuoja patrauklų regiono turizmo įvaizdį, konkuruojantį ne tik šalies, bet ir tarptautinėse turizmo rinkose. Siekiant šių tikslų, pirmenybė turi būti teikiama kultūros paveldo ir gamtos objektų pritaikymui turizmo infrastruktūrai, aktyvaus poilsio, pramogų ir laisvalaikio paslaugų kokybei ir įvairovei, aktyvesnės turizmo rinkodaros kūrimui.

1.3.1. Specialiojo plano sprendinius įtakojančios esamos būklės analizės išvados:

1. Miškai ir kiti želdynai yra vienas iš svarbiausių gamtinio kraštovaizdžio veiksnių ir sudėtinė rekreacinių resursų dalis, lemianti poilsavimo galimybes, sukurianti estetiškai patrauklią ir higieniniu – klimatinio požiūriu priimtina aplinką
2. Alytaus apskritis – pati miškingiausia Lietuvos apskritis. Miškai užima 49% teritorijos ploto. Apskrities savivaldybių tarpe miškingumo rodikliai gerokai skiriasi: Alytaus mieste - 31,7%; Alytaus rajone – 24,6%; Druskininkų – 69,2%; Lazdijų rajone – 39,9%; Varėnos rajone – 69,1%. Itin aukštais miškingumo rodikliais išsiskiriančios Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės yra pirmaujančios ne tik apskrities, bet ir šalies mastu.
3. Didžiausia miško masių koncentracija yra pietinėje ir pietrytinėje apskrities dalyse. Vyraujančios dalies Alytaus apskrities miškų struktūra labai palanki poilsavimui, nes didžiąją medynų dalį sudaro sausi ir normalaus drėgnumo pušynai, kurie yra aukštos estetiškos vertės, patogūs poilsavimui.
4. Apskirtyje esančius miškus tvarko ir prižiūri Varėnos, Druskininkų, Veisiejų, Alytaus, Valkininkų (dalis) miškų urėdijos bei Dzūkijos nacionalinis parkas. Viešojo turizmo infrastruktūra sėkmingai kuriama valstybinių miškų sistemoje. Plėtojant, tvarkant ir prižiūrint rekreacinės infrastruktūros objektus valstybiniuose miškuose, tenkinamos socialinės, edukacinės visuomenės reikmės, formuojamas estetiškas kraštovaizdis, kartu išsaugant medynų ir aplinkos stabilumą, saugoti mišką nuo rekreacinės digresijos, gaisrų, šiukšlinimo ir kt.. To negalima pasakyti apie privačius miškus, kurie dar neturi miškų tvarkymo ir panaudojimo rekreacijai tradicijų.
5. Vandens telkiniai – ežerai, tvenkiniai ir upės yra vieni iš svarbiausių gamtinės aplinkos veiksnių rekreacijoje. Su vandens telkiniais susijusios įvairios rekreacijos formos: stacionarus poilsavimas, stovyklavimas, maudimasis, irstimasis valtimis, vandens turizmas, žvejyba, buriavimas ir kt..
6. Apskirtyje esantys ežerai yra vienas iš didžiausių Alytaus apskrities rekreacinių turtų. Teritorijoje priskaičiuojami apie 435 (didesni nei 0,5 ha) įvairaus dydžio, konfigūracijos, gylis, išsivystymo ežerai, kurie užima apie 3% teritorijos ploto. Tame tarpe savivaldybėse: Alytaus rajono – 70 (3,2%), Druskininkų - 49 (1,6%), Lazdijų – 156 (6,8%), Varėnos – 160 (1%). Veisiejų, Metelių ir Daugų ežerynai yra svarbūs formuojant ne tik regioninės, bet atskirais atvejais ir nacionalinės svarbos rekreacinės teritorines sistemas.
7. Upių slėniuose svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra jų teikiamos galimybės maudytis, poilsiauti bei naudoti mobiliam poilsiui – vandens turizmui. Per Alytaus apskritį teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas, taip pat kairieji jo intakai Peršėkė, Baltoji Ančia, Seira, Šešupės intakas Bambena. Taip pat Merkys su visa eile intakų: Ūla, Grūda, Verseka, Spengla, Varėnė.

8. Alytaus apskrities vandens telkiniai sudaro sąlygas formuoti įvairiapusę infrastruktūrą, tame tarpe labai įvairų vandens turizmo maršrutų spektrą – nuo lokalių baidarių, kanojų ir plaustų maršrutų nedidelėmis upėmis iki keliavimo turistiniais laivais Nemuno upe ir Kuršių mariomis. Laivybos sąlygų atkūrimas Nemuno ruože Druskininkai – Baltarusijos valstybės siena leistų per Augustavo kanalą susisiekti su Lenkijos ir kitų Vakarų šalių vidaus vandenų kelių tinklais.
9. Svarbiausi gamtiniai gydomieji išteklių Alytaus apskrityje yra *mineralinis vanduo ir gydomasis durpinis purvas* bei *mikroklimatas*, kuris kaip gamtinis gydomasis veiksnys labai svarbus plečiant kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudojant jį ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai.
10. Nuo seno žinomiausi, turintys ilgametės naudojimo tradicijas yra pietinėje apskrities dalyje esančio Druskininkų kurorto gamtiniai gydomieji išteklių – mineralinio vandens šaltiniai, gydomojo durpinio purvo telkiniai. Švelnus klimatas, jonizuotas oras – dar vienas kurorto gydomasis faktorius. Dėl Druskininkus supančių pušynų, daugybės vandens telkinių oras čia labai švarus, o jame vyraujantys neigiami (lengvieji) jonai – esminis oro švarumo požymis.
11. Viena iš problemų, su kuria šiuo metu susiduria Druskininkų, kaip ir kitų Lietuvos balneologinių kurortų gydyklos, kad gydymo ir medicininės reabilitacijos tikslais naudojami natūralūs mineraliniai vandenys ir durpiniai purvai neturi jokio reglamentuojančio apibrėžimo, nėra nei vieno teisės akto, reglamentuojančio išoriškai balneoterapinėms procedūroms naudojamą natūralų mineralinį vandenį, moksliniais tyrimai nėra pagrįstos Druskininkų mineralinio vandens gydomosios savybės, nors jų populiarinimas galėtų didele dalimi prisidėti formuojant Druskininkų, kaip išskirtinio kurorto įvaizdį.
12. Mikroklimatas kaip svarbus gamtinis kurorto komponentas praktiškai beveik nepanaudojamas – nėra parengtų rekomendacijų kur (kuriuose kurortuose, esamose ar potencialiose kurortinėse teritorijose) veiksmingiau vykdyti tam tikromis ligomis sergančių pacientų gydymą, medicininę reabilitaciją ar ligų profilaktiką. Išplėsti kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudoti mikroklimatą ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai, bus galima tik atlikus detalų kompleksinį tyrimą ne tik klimatiniu, bet ir gamtiniu požiūriu, taip pat gyventojų, turinčių skirtingų sveikatos problemų, reagavimo į orų kaitą stebėseną.
13. Alytaus apskritis kitų šalies regionų tarpe išsiskiria valstybės saugomų teritorijų gausa. Konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinių saugomų teritorijų tinklas Alytaus apskrityje susideda iš 1 gamtinio rezervato (Čepkelių), 1 biosferos rezervato (Žuvinto), 1 nacionalinio parko (Dzūkijos), pagal plotą užimančio didžiausią teritoriją, 3 regioninių parkų (Metelių, Nemuno kilpų, Veisiejų), 2 biosferos poligonų, 26 valstybinių ir 8 savivaldybių saugomų draustinių bei 83 valstybinių gamtos paveldo objektų (geologinių, geomorfologinių, hidrogeologinių, hidrografinių, botaninių), iš kurių 34 paskelbti gamtos paminklais.
14. Saugomos teritorijos statusas, ribojantis ūkinę veiklą teritorijoje, padeda išsaugoti vertingus gamtinius (ir/ar kultūrinio paveldo) išteklius. Įgyvendinant subalansuotos plėtros principus, saugomos teritorijos tampa labai svarbiu faktoriumi plėtojant sveikatingumo turizmą, ekologinį – pažintinį turizmą, aktyvaus poilsio turizmą, kaimo turizmą. Gamtinių rekreacinių išteklių naudojimas saugomose teritorijose yra griežčiau reguliuojamas bei turi būti vykdomas remiantis saugomos teritorijos planavimo dokumentų sprendimais.
15. Siekiant sumažinti rekreacinės veiklos neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms ir čia saugomoms rūšims kaip aktualiausius uždavinius reikėtų išskirti – būtinybę reguliuoti

- turizmo srautus ir nukreipiant juos į tas vietas, kur bus daroma mažiausia neigiama įtaka gamtai, teritorijas pritaikyti lankymui, intensyvinti ekologinio švietimą ir perorientavimą į pažintinį turizmą.
16. Alytaus apskrityje yra 679 nekilnojamosios kultūros vertybės registruotos Kultūros vertybių registre. Tai sudaro apie 7% Lietuvos kultūros paveldo registruotų objektų. Apskritis teritorijoje išskirtos rekreaciniam naudojimui ir eksponavimui tinkančios 208 nekilnojamosios kultūros vertybės, kurios yra patrauklios turistiniu požiūriu ir yra mažiau ar daugiau paruoštos lankymui.
 17. Išanalizavus apgyvendinimo infrastruktūrą galima teigti, kad pagal apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir jiems suteiktų nakvynių skaičių 2008 m. Alytaus apskritį lenkia tik Vilniaus ir Klaipėdos apskritys. Apskričiai tenka 12 % visų Lietuvos apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir 21 % jose suteiktų nakvynių. 2001–2007 m. apskrities apgyvendinimo įstaigose priimtų svečių skaičius išaugo 4 kartus (šalyje – 2,5 karto).
 18. Apgyvendinimo sfera Alytaus regione daugiausia yra orientuota į kaimo turizmą bei sveikatinimo turizmą. Tai lemia rajono gamtinė aplinka ir kraštovaizdis, kurie yra tinkami rekreacijai ir turizmui ekologiškai švarioje gamtoje bei regione esantis kurortas.
 19. Lazdijų rajono savivaldybės teritorija pagal kaimo turizmo sodybų skaičių prilygsta ežeringiems Aukštaitijos rajonams, kur kaimo turizmo sodybų tinklas yra plačiausias.
 20. Alytaus regione padaryta didžiulė pažanga turizmo paslaugų sektoriuje vystant apgyvendinimo paslaugas. Pastoviai augantis viešbučių ir kaimo turizmo sektorius per 2007 – 2009 metus išaugo beveik penktadaliu. Alytaus apskritis yra ketvirta apskritis šalyje pagal turimų viešbučių skaičių (pirmauja: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos apskritys).
 21. Apgyvendinimo sektoriaus plėtrą Alytaus regione sąlygojo augantis turistų skaičius, finansinės paramos mechanizmai, užsienio investicijos, turizmo infrastruktūros plėtra regione, taip pat Druskininkų kurorto atgimimas.
 22. Apgyvendinimo įstaigų išsivystymo lygis yra labai įvairus: nuo paprasčiausios nakvynės ir maitinimo iki liukso kambarių ir tokių paslaugų, kaip: teniso kortai, sporto aikštelės, valčių, vandens dviračių nuoma, suomiškos, rusiškos pirtys, galimybės rengti konferencijas, seminarus, šventes ir kita.
 23. Apgyvendinimo paslaugų potencialo augimą ir struktūros kaitą įtakojo apgyvendinimo paslaugų kokybės pagerėjimas, renovuojant sanatorijas ar poilsio namus, juos atnaujinus pereita į viešbučių apgyvendinimo paslaugų kategoriją. 5 viešbučiai yra 4 žvaigždučių kategorijos, 16 viešbučių – 3 žvaigždučių kategorijos, 3 viešbučiai – 2 žvaigždučių kategorijos, 4 viešbučiai – neklasifikuoti.
 24. Nors apgyvendinimo paslaugas teikiančių objektų daugėja, tačiau išlieka struktūrinės apgyvendinimo bazės problemos. Druskininkų viešbučių užimtumas yra keliasdešimt kartų didesnis nei kitose regiono vietose, tačiau čia trūksta vidutinės klasės viešbučių, nes tokių viešbučių ypač pageidauja atvykę iš Vakarų ir Šiaurės Europos šalių svečiai.
 25. Menka apgyvendinimo paslaugas teikiančių objektų įvairovė. Mažai kempingų, motelių, turistinės klasės viešbučių, visai nėra jaunimo nakvynės namų. Apgyvendinimo objektai Alytaus regione yra išsidėstę netolygiai (beveik 70 proc. apgyvendinimo sektoriaus koncentruota Druskininkuose).
 26. Daugiausia konferencijų salių yra Druskininkų viešbučiuose - 41 salė ir tik 3 salės – Alytaus miesto, 3 – Alytaus rajone esančiuose viešbučiuose.
 27. Autoturistų apsistojimui regione yra tinkamos tik 4 poilsivietės - kempingai. Perspektyvoje būtina siekti, kad kuo daugiau turistinių stovyklaviečių išsivystytų iki

- kempingų lygio, arba atitiktų bent minimalias europinio lygio sąlygas ir galėtų organizuoti civilizuotą aptarnavimą atvykstantiems turistams.
28. Restoranų tinklas išsidėstęs labai netolygiai, t.y. restoranai sukonzentruoti Druskininkų ir Alytaus miestuose, praktiškai visi restoranai yra įkurti prie viešbučių. Maitinimo infrastruktūros vystymas Alytaus apskrities kaimiškose teritorijose yra problematiškas dėl didelio turistų srauto sezoniškumo, mažo vietinių gyventojų skaičiaus ir mažos jų perkamosios galios. Rekomenduotina skatinti maitinimo paslaugų įmonių steigimą turistų traukos centruose.
 29. Restoranų, kavinių augimą Alytaus regione pastaraisiais metais nulėmė tarptautinių ir kt. renginių metu organizuojamų priėmimų, į kuriuos tradiciškai kviečiamas gausus dalyvių skaičius. Tai ypatingai sąlygojo viešbučių restoranų kūrimą, rekonstravimą, plėtrą.
 30. Gidų ir kelionės vadovų pasiskirstymas regione yra netolygus. Didėjantis turistų skaičius įtakoja turizmo įmonių steigimą ir jų siūlomų paslaugų įvairovę Alytaus regione, jame veikia 21 kelionių organizavimo įmonė, iš jų – 13 veikia aktyviai visame regione.
 31. Atlikus esamos būklės analizę galima daryti išvadą, kad didžiausias turistų srautas Alytaus apskrityje tenka Druskininkų savivaldybei ir tai yra natūralu, kadangi Druskininkų savivaldybė, kaip kurortas, yra labiausiai pritaikyta priimti turistus. Druskininkai kurortinis miestas, todėl čia ir yra išvystyta turizmo infrastruktūra.
 32. Tik pagal kaimo turizmo infrastruktūrą ir lankytojų srautus apskrityje pirmauja Lazdijų ir Varėnos savivaldybės ir tai yra todėl, kad šiose savivaldybėse yra didžiausias kaimo turizmo sodybų skaičius.
 33. Apie muziejų lankytojų srautus išsamios analizės atlikti negalima, kadangi ne visi turizmo informaciniai centrai galėjo pateikti informaciją apie muziejų lankytojų skaičių 2008 m.. Duomenys buvo gauti tik iš 2 TIC'ų (Alytaus – apie 28 tūkst. lankytojų ir Varėnos – 7 tūkst.). Varėnos savivaldybę taip pat galima išskirti ir pagal vandens turizmo rodiklius, Varėnos TIC duomenimis 2008 m. vien tik Ūlos upe plaukė apie 10 tūkst. turistų.
 34. Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiajame plane yra suformuotos šios Nacionalinės autoturizmo trasos, apimančios ir dalį Alytaus apskrities: Nemuno kelias, Jono Pauliaus II piligrimų kelias, Sūduvos keliai. Autoturizmo trasa „Dainavos žiedas“ – tai šiek tiek pakoreguota LR teritorijos bendrajame plane rekomenduoto „Dzūkijos parkų žiedo“ trasa.

1.3.2. Pagrindiniai uždaviniai plėtojant rekreacinių teritorijų sistemą apskrityje

Įvertinus esamą apskrities teritorijos būklę, rekreacinių išteklių potencialą teritorijoje, atsižvelgus į kitas apskrities teritorijos naudojimo funkcijas, nustatomi rekreacijos ir turizmo vystymo prioritetai, formuojama rekreacinių teritorijų sistema, teritorijų rekreacinės veiklos specializacija.

Rekreacinių teritorijų sistema – tai rekreacinių teritorijų, lankytinų ir turizmo paslaugų objektų, siejamų turistinėmis trasomis, apibrėžtas teritorinis junginys.

Turizmo centras – vietovė (miesto, miestelio ir kt.), išsiskirianti rekreaciniais - turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išvystymu bei galimybėmis formuoti turistų srautus.

Rekreacinės vietovės – tai rekreacinės teritorijos (žemės sklypų grupės), pasižyminčios rekreacinių išteklių koncentracija ir didelėmis rekreacinės plėtros galimybėmis, kurioms nustatytas rekreacinio naudojimo prioritetas.

Svarbiausi uždaviniai plėtojant rekreaciją Alytaus apskrityje yra šie:

1. plėsti rekreacijai gamtinėje aplinkoje specializuotą teritorijų tinklą ir kurti jų infrastruktūrą;
2. intensyvuoti turizmo, ypač pažintinio, kultūrinio plėtrą ir stiprinti jo potencialą;
3. nustatyti rekreacijos aptarnavimo centrus bei rekreacines vietoves, rekreacinio funkcinio prioriteto zonas;
4. vystyti motelių, kempingų, turistinės klasės viešbučių, jaunimo nakvynės namų tinklą, siekiant kuo tolygiau išdėstyti apgyvendinimo objektus apskrities teritorijoje;
5. gerinti veikiančių rekreacinės infrastruktūros objektų - bendro naudojimo poilsio bazių, rekreacinių sodybų, kultūros centrų, sporto ir pramogų centrų, sanatorinių kompleksų, kt. gerbūvį;
6. organizuoti poilsį vaizdingose kaimiškose teritorijose, pritaikyti poilsio reikmėms kitas rekreacijai naudojamas ir įteisintas teritorijas su natūralia arba kaimiška aplinka;
7. sudaryti sąlygas naudoti miško žemę kitiems gyventojų poreikiams tenkinti (poilsui, medžioklei, turizmui, šalutiniam miško išteklių naudojimui);
8. parodyti gyvosios etnokultūros bei moderniosios kultūros židinius, faktus bei reiškinius;
9. sudaryti prielaidas pažinti apskrities gamtinei įvairovei, eksponuoti svarbiausias jos gamtos ir kultūros paveldo vertybes;
10. demonstruoti saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo būdus;
11. sukurti kruizinio turizmo bei turizmą lydinčio pramogų verslo sistemą.

2. ALYTAUS APSKRITIES TURIZMO IR REKREACIJOS SISTEMOS PLĖTOJIMO KONCEPCIJA

2.1. LR teritorijos bendrojo plano nuostatos

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą beveik visa Alytaus apskrities teritorija patenka į Rytų ir pietų Lietuvos funkcinio prioriteto sritį (2.1.1. schema). Šioje srityje viena iš prioritetinių žemės naudojimo funkcijų yra rekreacija. Tai antroji (po Pajūrio) funkcinė sritis, turinti išreikštą **nacionalinės reikšmės rekreacinio naudojimo prioritetą**.

Alytaus apskrityje yra vienas iš keturių Lietuvos miestų kurortų – Druskininkai. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Druskininkų kurortas išskirtas kaip nacionalinės ir regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras, užimantis svarbią vietą rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje. Kartu su Birštonu, Neringa ir Palanga, **Druskininkai yra didžiausią rekreacijos vystymo potencialą turintis miestas** – kurortas. Senos Druskininkų kurorto tradicijos, taip pat pastaraisiais metais įvykę ir vykstantys socialiniai ekonominiai pokyčiai sąlygojo kurorto specializavimąsi ir plėtros kryptį - Druskininkai - tarptautinis rekreacijos centras, skirtas kurortiniam gydymui, poilsiui ir pažintiniam turizmui, pasižymintis šiuolaikine infrastruktūra, maksimaliai panaudojantis gamtinius, gydomuosius išteklius, kultūrinį ir istorinį potencialą, kitas šio regiono galimybes.

Lietuvos Respublikos teritorijos BP pagal arealų patrauklumo kategorijas daugiau kaip puse Alytaus apskrities teritorijos priskiriama didelio ir vidutinio potencialo rekreaciniams arealams, o Druskininkai laikomi didelio potencialo nacionalinės svarbos rekreacijos centru, bei Alytus ir Merkinė – didelio potencialo regioninės svarbos rekreaciniais centrais (2.1.2. schema). Kraštovaizdžio tvarkymo politikos, išsaugojimo ir panaudojimo požiūriu Alytaus – Merkinės - Marcinkonių - Druskininkų rajonai išskiriami kaip ypač svarbūs nacionalinės reikšmės gamtos ir kultūros vertybių teritoriniai arealai, turintys aukščiausią perspektyvinės rekreacinės plėtros galimybę.

2.2. Turizmo ir rekreacijos plėtra Alytaus apskrities teritorijoje

2.2.1. Rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybės

Ne tik LR teritorijos bendrajame plane didžioji dalis apskrities teritorijos priklauso prie didelių rekreacinių potencialą turinčių šalies regionų, bet ir Alytaus apskrities teritorijos bendrajame (generaliniame) plane Alytaus regione nustatyta aukščiausio taksonominio rango rekreacinė teritorija, apimanti beveik visą regiono teritoriją.

Didelį rekreacinių potencialą patvirtina ir atlikta Alytaus apskrities turizmo ir rekreacinių išteklių analizė. Pagrindinius *rekreacinės aplinkos išteklius* sudaro:

- **gamtinis potencialas** - *gamtinė aplinka*, tinkanti poilsiui: vaizdingas gamtovaizdis, miškai, vandens telkiniai, kiti gamtos ištekliai; *gamtiniai gydomieji ištekliai* tinkami sveikatos ir darbingumo atstatymui: terapinio pobūdžio gamtinės aplinkos klimatinės savybės, mineraliniai vandenys ir purvas;
- **kultūrinis potencialas** – *kultūros paveldo objektai*, kurie pagal Lietuvoje galiojančius teisės aktus skirstomi į urbanistinio paveldo, archeologinio paveldo objektus, įvykių ir laidojimo vietas, monumentus, statinius, statinių kompleksus, statinių priklausinius; *kultūrinės įstaigos*: muziejai, teatrai ir kino teatrai, galerijos ir kitos kultūrinės įstaigos; *kultūriniai renginiai, tradicijos ir nematerialusis paveldas*: menai ir amata, religinės tradicijos, kultūriniai renginiai, etnokultūra, edukacinė veikla, tradicinės šventės.
- **infrastruktūrinis potencialas** - specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai: rekreacijai naudojamos poilsio, turizmo, sveikatinimo, pramogų paslaugas teikiančios įstaigos, centrai, rekreacinės bei kitos rekreacijai naudojamos ir įteisintos teritorijos.

Rekreacinės aplinkos išteklių gausumas apskrities teritorijoje nėra lygiavertis, todėl koncepcijos stadijoje, detalizuojant ir tikslinant Alytaus apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinius bei remiantis atlikta turizmo ir rekreacinių išteklių Alytaus apskrityje esamos būklės analize, skirtingo potencialo rekreaciniai resursiniai arealai išskiriami atsižvelgiant į sekančius veiksniai:

- *gamtinės aplinkos išteklių turtingumą;*
- *kultūros paveldo turtingumą;*
- *rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygį;*
- *aplinkos sveikumą;*
- *aplinkos ekologinį atsparumą;*
- *rekreacinio aptarnavimo tradicijas.*

Remiantis aukščiau išvardintais veiksniais, tame tarpe ypatingą dėmesį skiriant gamtinės aplinkos įvairovei bei raiškumui, kultūrinės aplinkos turtingumui, Alytaus apskrities teritorijoje yra išskiriama 12 rekreacinių resursinių arealų: **Druskininkų – Merkinės, Nemunaičio – Alytaus - Punios, Veisiejų, Lazdijų, Daugų, Varėnos, Čepkelių, Valkininkų, Simno, Butrimonių, Dubičių, Rudaminos.**

Nustatytų Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų teritorinė lokalizacija teikiama plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000*“. Svarbiausi rekreacinio

potencialo ypatumai, lemiantys jų realaus rekreacinio naudojimo perspektyvą bei galimybes, pateikti 2.2.1. lentelėje.

2.2.1 lentelė. **Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų potencialo pobūdis**

Eil. Nr.	Resursinio arealo pavadinimas	Gamtinės aplinkos išteklių turtingumas	Kultūros paveldo turtingumas	Rekreacinės aplinkos sveikumas	Rekreacinės aplinkos ekologinis atsparumas
1.	<i>Druskininkų - Merkinės</i>	G1	K1	h1	a2
2.	<i>Nemunaičio–Alytaus-Punios</i>	G1	K1	h2	a1
3.	<i>Veisiejų</i>	G1	K1	h1	a2
4.	<i>Lazdijų</i>	G1	K1	h2	a1
5.	<i>Daugų</i>	G1	K2	h2	a1
6.	<i>Varėnos</i>	G2	K2	h1	a3
7.	<i>Čepkelių</i>	G2	K3	h1	a3
8.	<i>Valkininkų</i>	G2	K3	h2	a2
9.	<i>Simno</i>	G3	K3	h2	a2
10.	<i>Butrimonių</i>	G3	K3	h2	a2
11.	<i>Dubičių</i>	G3	K3	h2	a2
12.	<i>Rudaminos</i>	G3	K1	h1	a2

INDEKSŲ REIKŠMĖS:

Gamtinės aplinkos rekreacinių išteklių turtingumas:

- turtingi (didelis rekreacijai tinkamų akvatorių ir miškų kiekis, didelis vietovių vaizdingumas) – **G1**;
- vidutiniškai turtingi (vidutiniškas rekreacijai tinkamų miškų plotų ir akvatorių kiekis, vidutinis vietovių vaizdingumas) – **G2**;
- neturtingi (rekreacijai tinkamų miškų ir akvatorių stoka, vietovių vaizdingumas nedidelis) – **G3**.

Kultūrinės aplinkos turtingumas:

- turtingi (gausu pripažintų nacionaliniu mastu kultūros paminklų ir vertybių sandraupų arba yra išlikę labai raiškūs etnokultūriniai bruožai bei ženklai, arba yra daug labai reikšmingų valstybės istorijos faktų ir juos liudijantis labai vertingas paveldas) – **K1**;
- vidutiniškai turtingi (yra pavienių reikšmingų nacionaliniu mastu kultūros paminklų, taip pat kultūros vertybių sandraupų, yra išlikę kultūrinį identitetą liudijančių etnokultūrinių bruožų, yra pavienių reikšmingų istorinių faktų ir juos liudijančių paminklų) – **K2**;
- neturtingi (yra nedaug dispersiškai išsidėsčiusių kultūros vertybių, nykstantys etnokultūriniai bruožai, išlikę pavieniai istoriniai faktai) – **K3**.

Rekreacinės aplinkos sveikumas:

- geras (nėra išreikštos taršos, sausa) – h1;
- vidutiniškas (yra silpnos oro ar vandens taršos židinių, nemažai drėgnų vietų) – h2;
- prastas (yra stiprios oro ar vandens taršos židinių, gausu drėgnų vietų) – h3.

Rekreacinės aplinkos ekologinis atsparumas:

- didelis (tinkama intensyviam masiniam rekreaciniam naudojimui) – a1;
- vidutiniškas (tinkama vidutinio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui) – a2;
- mažas (tinkama nedidelio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui) – a3.

Apskrities rekreaciniai ištekliai bei jų savybės apsprendžia rekreacinių teritorijų naudojimo pobūdį ir kryptis, formuoja teritorijų bendrąjį rekreacinį potencialą. Nustatyti Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybių ypatumai teikiami 2.2.2.lentelėje ir plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000*“.

2.2.2 lentelė. **Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybės**

Eil. Nr.	Resursinio arealo pavadinimas	Rekreacinio potencialo kategorija	Perspektyvinės plėtros lygmuo	Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis	Vietos gyventojų ekonominės galimybės	Aptarnavimo tradicijos	Vystytinos rekreacijos rūšys
1.	<i>Druskininkų –Merkinės</i>	I	P1	r1	e2	t1	1, 2, 6, 4, 3, 5
2.	<i>Nemunaičio- Alytaus - Punios</i>	II	P1	r2	e2	t2	2, 1, 6, 5, 4, 3
3.	<i>Veisiejų</i>	II	P2	r2	e2	t2	2, 1, 5, 3, 4
4.	<i>Lazdijų</i>	III	P2	r2	e2	t2	1, 2, 3 5, 4
5.	<i>Daugų</i>	III	P2	r3	e2	t3	1, 2, 3, 5, 4
6.	<i>Varėnos</i>	IV	P2	r2	e2	t2	1, 5, 2, 4
7.	<i>Čepkelių*</i>	V	P0	r2	e3	t3	2
8.	<i>Valkininkų</i>	V	P3	r3	e3	t3	2, 5, 1
9.	<i>Simno</i>	V	P3	r3	e3	t3	2, 1, 5, 4
10.	<i>Butrimonių**</i>	VI	P3(P0)	r3	e3	t3	2, 5, 1
11.	<i>Dubičių</i>	VI	P3	r3	e3	t3	5, 1, 2
12.	<i>Rudaminos</i>	VI	P3	r3	e3	t3	2 5

*- *į arealą patenka Čepkelių gamtinis rezervatas. Rekreacinė veikla galima tik įvertinant valstybinio gamtinio Čepkelių rezervato apsaugos reikalavimus;*

** - *į arealą patenka dalis Žuvinto biosferos rezervato. Rekreacinė veikla galima tik įvertinant biosferos rezervato apsaugos reikalavimus.*

Rekomenduojamos rekreacijos rūšys surašytos pagal reikšmę rekreaciniame areale; prioritinės specializacijos kryptys paryškintos pusjuodžiu šriftu.

INDEKSŲ REIKŠMĖS:

Rekreacinio arealo potencialas:

I - labai didelis; **II** – didelis; **III** - didesnis už vidutinį; **IV** – vidutinis; **V**- mažesnis už vidutinį; **VI** - mažas.

Rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo:

P1 – aukštas (galimybė plėtoti nacionalinės, atskirais atvejais tarptautinės ir regioninės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą);

P2 – vidutinis (galimybė plėtoti regioninės ir vietinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą);

P3 – žemas (galimybė formuoti lokalinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą arba kurti pavienius vietinės svarbos rekreacinius objektus).

P0 – ypač žemas, apspręstas griežtų gamtosauginių ribojimų (Čepkelių gamtinis rezervatas, Žuvinto biosferos rezervatas).

Vystytinos rekreacijos rūšys:

1 – poilsis gamtoje (lauko rekreacija) – bendro pobūdžio, fizinės, psichinės ir dvasinės jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis lauko sąlygomis (gamtoje), nekeliantis papildomų specialių tikslų;

2 – kultūrinis (pažintinis) turizmas - tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje, norint tikslingai pažinti šią aplinką, krašto gamtos ir kultūros paveldo kompleksus ir objektus, kraštovaizdį, istoriją, išplėsti kultūrinį akiratį, mokytis;

3 – aktyvus poilsis (sporto rekreacija) – tai aktyvus poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje (žaidžiant sportinius žaidimus, plaukiojant valtimis, vandens slidėmis ir pan.) siekiant fizinės kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimui;

4 – pramoginė rekreacija – tai jėgų atgavimas gamtinėje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose ir renginiuose, lankant specializuotus pramogų parkus;

5 – laisvalaikis gamtoje (verslinė rekreacija) – tai poilsis gamtoje renkant miško gėrybes, medžiodant, žūklaujant;

6 – gydomoji (kurortinė) rekreacija – tai fizinių ir protinių sutrikimų gydymas medikų paskirta ir prižiūrima rekreacine veikla kurortinėse sanatorijose, SPA centruose ir pan..

Esamos rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis:

- aukštas (suformuota kokybiška infrastruktūra) – r1;
- vidutinis (tobulintina infrastruktūra) – r2;
- žemas (neišvystyta infrastruktūra) – r3.

Vietos gyventojų ekonominės galimybės:

- didelės (vietos gyventojai ekonominiu atžvilgiu patys pajėgūs plėtoti rekreacinę veiklą ir kurti bei tobulinti rekreacinę infrastruktūrą be paramos iš šalies) – e1;
- vidutiniškos (vietos gyventojų ekonominis pajėgumas plėtoti rekreacinę veiklą vidutiniškas: jie gali kurti rekreacinę infrastruktūrą esant papildančiai galimybes išorinei paramai) – e2;
- nedidelės (vietos gyventojai nepajėgūs patys plėtoti rekreacinę veiklą, reikalingas visas ekonominis palaikymas iš šalies) – e3.

Rekreacinio aptarnavimo tradicijos:

- raiškios (gyvuoja būdingi papročiai ir vietinės tradicijos) – t1;
- vidutiniško raiškumo (tradicijos ir papročiai iš dalies prarasti, tačiau gali būti dirbtinai atkurti) – t2;
- neraiškios (tradicijos ir papročiai nuskurdinti arba neišryškėję) – t3 .

Išskirtų rekreacinių rekursinių arealų potencialas, įvertinant skirtingą įvairių veiksnių raiškos pobūdį ir lygį, diferencijuojamas pagal 6 kategorijas, kaip: *labai didelis (I), didelis (II), didesnis už vidutinį (III), vidutinis (IV), mažesnis už vidutinį (V), mažas (VI)*. Atsižvelgiant į esamą rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygį, gyventojų ekonomines galimybes ir aptarnavimo tradicijas, esamus aplinkosauginius apribojimus nustatytos kategorijos lemia

Šiuose arealuose numatomos rekreacijos plėtros lygmenis – nacionalinės, atskirais atvejais tarptautinės, regioninės, lokalinės svarbos.

Pagal potencialą bei rekomenduojamas perspektyvines rekreacijos ir turizmo plėtros galimybes bei plėtros lygmenis išskirti rekreaciniai resursiniai arealai pasiskirsto sekančiais:

- *labai didelio potencialo kategorijai (I) – Druskininkų – Merkinės arealas*, sudarantis galimybes formuoti tarptautinės, nacionalinės ir regioninės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *didelio potencialo kategorijai (II) – Nemunaičio - Alytaus - Punios ir Veisiejų arealai*, sudarantys galimybes formuoti regioninės, atskirais atvejais nacionalinės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *didesnio už vidutinį potencialo kategorijai (III) – Lazdijų ir Daugų arealai*, sudarantys galimybes formuoti regioninės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *vidutinio potencialo kategorijai (IV) – Varėnos arealas*, sudarantys galimybes formuoti regioninės ir vietinės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *mažiau nei vidutinio potencialo kategorijai (V) – Čepkelių, Valkininkų, Simno arealai*, sudarantys galimybes formuoti lokalinės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus. Ypač žemas (P0) rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo Čepkelių ir dalyje Simno arealų yra apspręstas griežtų gamtosauginių ribojimų (Čepkelių gamtinis rezervatas, Žuvinto biosferos rezervatas);
- *mažo potencialo kategorijai (VI) – Butrimonių, Dubičių, Rudaminos arealai*, sudarantys galimybes kurti lokalinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą ir/ar pavienius rekreacinius objektus.

2.2.2. Plėtotini turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai

Rekreacijos aptarnavimo centras - tai poilsiui, turizmui ar sveikatinimui naudojamas arba numatomas naudoti atitinkamų gamtinės, kultūrinės bei socialinės aplinkos išteklių ir rekreacinės infrastruktūros lokalinis teritorinis kompleksas, kuriam planavimo dokumentuose yra nustatomas rekreacinio naudojimo prioritetas.

Turizmo ir rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje svarbią vietą užima rekreacijos aptarnavimo centrai. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano koncepcijos stadijoje rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę šalies ir apskrities rekreacinėje teritorinėje sistemoje: *nacionalinės, regioninės, lokalinės (vietinės) svarbos*.

Atsižvelgiant į jau atliekamas bendrojo, pažintinio turizmo ir kitas rekreacijos aptarnavimo funkcijas arba potencialias galimybes jas atlikti, Alytaus apskrityje išskiriami turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai, kurie yra išdėstomi apskrities administracinių rajonų (savivaldybių) centruose bei kitose svarbiausiose gyvenamosiose vietovėse, jau naudojamose arba numatose naudoti turizmui ir rekreacijos aptarnavimui, patenkančios į didelio rekreacinio potencialo arealus ir pasižyminčiose gamtinių, kultūrinių bei socialinių išteklių turtingumu, esančiose šalia tarptautinės, nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų.

Alytaus apskrities teritorijoje numatomi šie turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai (žiūrėti plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1 :150 000*):

Nacionalinės reikšmės:

- **Druskininkai** – esamas plėtotinas nacionalinės svarbos daugiavercinis rekreacinis centras, siekiantis **tarptautinio kurorto statuso**. Prioritetas teikiamas Druskininkų patrauklumo didinimui, kuriant vidutinio ir aukšto lygio apgyvendinimo infrastruktūrą bei poilsio ir pramogų bazę, nepriklausomą nuo metų laikų sezoniškumo.

Regioninės reikšmės:

- Esami savivaldybių administraciniai centrai – **Alytus, Lazdijai, Varėna**, jau dabar atliekantys bendrojo ir pažintinio turizmo bei rekreacijos aptarnavimo funkcijas. Prioritetas teikiamas turizmo paslaugų kokybės gerinimui – įvaizdžio formavimui, maršrutų (dviračių, pėsčiųjų, vandens) sudarymui, vieningos informacinės sistemos diegimui, apgyvendinimo, maitinimo, pramogų, sporto ir kitų paslaugų teikėjų tinklo kiekybinei ir kokybinei plėtrai.
- Svarbiais pažintinio turizmo centrais jau tapusios Dzūkijos nacionalinio parko ir Veisiejų regioninio parko vietovės - **Merkinė** (Varėnos raj. sav.) ir **Veisiejai** (Lazdijų raj. sav.). Perspektyvinė šių centrų specializacija sietina su pažintiniu turizmu. Prioritetas teikiamas viešosios turizmo infrastruktūros plėtrai, maitinimo apgyvendinimo paslaugų, informacijos apie lankytinas gamtos ir kultūros paveldo vertybes bei siūlomus maršrutus suteikimui.
- Perspektyvinis turizmo centras ir kurortinė teritorija – **Daugai**. Prioritetinė plėtros kryptis – kurortinio poilsio plėtojimas ir skatinimas, išnaudojant mieste bei apylinkėse esančius gausius gamtinius išteklius (ežerus, miškus, sveikatai palankų mikroklimatą).

Vietinės (lokalinės) reikšmės:

- **Meteliai, Seirijai, Kapčiamiestis, Rudamina** (Lazdijų raj. sav.); **Punia, Nemunaitis, Simnas, Pivašiūnai** (Alytaus raj. sav.); **Leipalingis, Grūtas** (Druskininkų sav.); **Marcinkonyse, Valininkai, Liškiava, Perloja, Dubičiai** (Varėnos raj. sav.). Iš jų, svarbiais pažintinio turizmo centrais jau yra tapę Metelių regioninio parko vietovė - Meteliai, Nemuno kilpų regioninio parko - Punia, Dzūkijos nacionalinio parko - Marcinkonys, Liškiava. Aktyvią pažintinio turizmo funkciją dėl ypatingo Grūto sovietinių skulptūrų parko populiarumo atlieka Grūto vietovė. Likusieji centrai yra perspektyviniai, jų specializacija sietina su pažintinio turizmo aptarnavimo funkcijomis.

Perspektyvinės kurortinės teritorijos

- Kurortinių teritorijų perspektyva siejama su **Daugų, Nemunaičio** (Alytaus raj. sav.) ir **Veisiejų** (Lazdijų raj. sav.) galimybėmis siekti šio statuso. Šios gyvenamosios vietovės pasižymi gamtiniais išteklių, iš esmės atitinkančiais LR Vyriausybės patvirtintą reikalavimų aprašą dėl kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosios vietovėms (Žin., 2006, Nr. 42-1514). Esminis trūkumas – nesuformuota reikalinga rekreacinė infrastruktūra.

Konkrečios Alytaus apskrities teritorijoje numatomų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų rekreacinės specializacijos kryptys bus detalizuojamos sprendinių konkretizavimo stadijoje.

2.2.3. Rekreacinių teritorijų - poilsio vietovių vystymas

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiamos principinės rekomendacijos dėl rekreacinių teritorijų išdėstymo ir vystytinų rekreacijos rūšių.

Rekreacinė teritorija – vietovė, turinti gamtines ar kultūrinės aplinkos savybes ir sąlygas žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti.

2.2.3.1. Poilsio gamtoje vietovės

Rekreacinių teritorijų sistemoje tradiciškai plačiausiai žinomos yra žemiausią, tačiau labai svarbią grandį sudarančios - *poilsio gamtoje vietovės*. Bendro profilio poilsio zona mūsų krašte daugeliu atvejų neišsivaizduojama be vandens telkinio (apklausų duomenimis to pageidauja dauguma gyventojų), nes maudimasis ir kaitinimasis paplūdimyje yra populiariausios rekreacinės veiklos formos. Su vandens telkiniais susijusios įvairios rekreacijos formos: stacionarus poilsavimas, stovyklavimas, maudimasis, irstimasis valtimis, vandens turizmas, žvejyba, buriavimas ir kt.. Alytaus apskrityje esantys vandens telkiniai – vieni iš svarbiausių gamtinės aplinkos veiksnių rekreacijoje, todėl prie jų yra išskiriama didžioji poilsio vietovių dalis.

Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos stadijoje Alytaus apskrities teritorijoje yra išskiriamos svarbiausios – regioninę, kai kuriais atvejais ir nacionalinę svarbą turinčios esamos ir perspektyvinės poilsio gamtoje vietovės. Alytaus apskrities savivaldybių tarpe jos pasiskirsto sekančiai (žiūrėti plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000*):

- Alytaus rajono savivaldybėje: *Daugų, Nemunaičio, Galinto, Ilgų*;
- Druskininkų savivaldybėje: *Avirio, Giedavardžio, Latežerio, Lipliūnų*;
- Lazdijų rajono savivaldybėje: *Dusios, Snaigyno, Galadusio, Galsto, Seirijo*;
- Varėnos rajono savivaldybėje: *Lavyso, Glūko, Burokaraisčio, Padaugės, Ilgio, Liškiavio, Puvočių*.

Sprendinių konkretizavimo stadijoje poilsio vietovių tinklas bus papildomas vietinės svarbos vietovėmis, bus detalizuojamos jų rekreacinės specializacijos kryptys ir kiti tvarkymo ypatumai.

Bendroju atveju poilsio gamtoje vietovėse kuriami ir /ar palaikomi pliažai, miško parkai, apgyvendinimo ir/ ar maitinimo paslaugas teikiantys svečių namai, poilsio namai, kaimo turizmo sodybos, kempingai, restoranai, užkandinės, užėigos bei kiti rekreacinės infrastruktūros objektai – stovyklavietės, poilsio ir sporto aikštelės, rekreacinio inventoriaus nuomos punktai ir kt.

2.2.3.2. Aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) vietovės

Be aukščiau pristatytų tradicinių rekreacinių teritorijų – poilsio gamtoje vietovių, koncepcijos stadijoje yra išskiriamos specializuotos aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) – *golfo laukų (golfo aikštynų bei golfo gyvenviečių), hipodromų, aktyvaus žiemos poilsio - slidinėjimo parkų* vietovės, galinčios suformuoti atskirus specializuotus rekreacinius kompleksus.

Golfas – sportinis lauko žaidimas, laisvalaikio leidimo būdas. Golfas žaidžiamas lauke naudojant nedidelius kamuoliukus bei įvairių dydžių bei formų lazda. Ši poilsio rūšis turi teigiamą poveikį socialiniam ir ekonominiam vystymui, subalansuotai teritorijų plėtrai, gamtos ir paveldo objektų tvarkymui

Golfo žaidimui pritaikyta infrastruktūra - viena labiausiai apleistų sričių, kurios vystymo tempais Alytaus apskritis, kaip ir Lietuva, žymiai atsilieka nuo kaimyninių kraštų, net ir tų, kuriuose šiltasis periodas yra trumpesnis. Šiuo metu Alytaus apskrityje nėra nei vieno įrengto golfo lauko.

Apskrities kraštovaizdžio įvairovė - išraiškios plastiškos reljefo formos, miškų, pievų, giraičių, įvairaus dydžio vandens telkinių gausa, leidžia pasiūlyti visą eilę vietovių, tinkamų golfo laukų įrengimui. Teritoriškai lokalizuojant šias vietoves yra įvertinami ne tik kraštovaizdžio ypatumai, bet ir šių vietovių padėtis turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų, kurortų, perspektyvinių kurortinių teritorijų atžvilgiu, padėtis vystomų turistinių trasų atžvilgiu, susisiekimo infrastruktūros išvystymas ir kt.

Golfo laukų įrengimui tinkamos vietovės Alytaus apskrities rajonų savivaldybėse pasiskirsto sekančiai (žiūrėti plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1 : 150 000*):

- Alytaus rajono savivaldybėje: *Paneveiglo*;
- Druskininkų savivaldybėje: *Snaigupės -Ricielių, Kamorūnų*;
- Lazdijų rajono savivaldybėje: *Salų, Paveisininkų, Gailieko*;
- Varėnos rajono savivaldybėje: *Padaugės, Vilkiatūnio*

Kaip prioritetinį reikėtų išskirti golfo laukų kūrimą šalia Druskininkų kurorto (artimose apylinkėse siūlomos net trys tam tinkamos vietovės), kas labai išplėstų kurorto lankytojų ir aptarnavimo segmentą.

Kitas, ne mažiau įdomus ir pasaulio mastu labai populiarus turizmo produktas – *žirginis sportas ir hipodromų paslaugos*. Hipodromas, tai žirgų bėgimo takas ar keli takai su varžybų aikštele, žiūrovų tribūna bei kita infrastruktūra, skirta žirgų sporto renginiams organizuoti.

Dabartiniu metu tiek Lietuvoje, tiek ir Alytaus apskrityje valstybė nevykdo šio aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtros skatinimo politikos, žirginio sporto entuziastai susiduria su nepakankamu žirginio sporto infrastruktūros išvystymu, esama hipodromų infrastruktūra dažnu atveju apsiriboja tik žirgų bėgimo takais. Nepaisant to, atsižvelgiant į Vakarų Europos šalyse vyraujančias tendencijas bei galias Lietuvos, o ypač regionines Alytaus apskrities žirgininkystės tradicijas, šio aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtra vertinama kaip turinti dideles vystymo perspektyvas.

Lietuvos hipodromų ir su hipodromų pramogomis susijusios paslaugų infrastruktūros plėtros, kompleksinio paslaugų formavimo Lietuvoje modelio klausimai išsamiai nagrinėjami „Lietuvos hipodromų plėtros studijoje“. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje yra perimami minėtoje studijoje teikiami pasiūlymai. Remiantis jais, Alytaus apskrityje (Pietų Lietuvos zona) rekomenduojama vystyti tris hipodromus:

- *Butrimonių hipodromas* (Butrimonių sen., Alytaus raj.);

- *Lazdijų hipodromas* (Buktos km., Lazdijų raj.);
- *Varėnos hipodromas* (projektas).

Šiuo metu Alytaus apskrityje yra du hipodromai (*Butrimonių* ir *Lazdijų*), kuriuose daugiau ar mažiau reguliariai organizuojamos žirgų ir ristikų lenktynės. Varėnos rajono savivaldybė svarsto galimybes statyti Varėnoje hipodromą, kuris galėtų tapti vienu pagrindinių rajono turistų traukos centrų bei praturtinti Druskininkų kurorto zonoje siūlomų aktyvaus poilsio bei laisvalaikio paslaugų įvairovę.

2.2.3.2. Aktyvaus žiemos poilsio (sporto rekreacijos) vietovės

Aktyvus žiemos poilsis – tai viena iš poilsio rūšių žiemos sezono metu gamtoje, kai pagrindinis motyvas – aktyvus poilsis lauke arba sportinė veikla, kurioms būtinas sniegas. Viena populiariausių aktyvaus žiemos poilsio veiklų yra kalnų slidinėjimas. Ši žiemos poilsio veikla ypatinga tuo, kad jai vykdyti būtinos atitinkamos klimatinės sąlygos ir gamtiniai rekreaciniai išteklių – reljefas.

Alytaus apskrityje, kaip ir visoje Lietuvoje, nėra aktyvaus žiemos poilsio tradicijų, žiemos poilsio infrastruktūra išvystyta silpnai. Be to, mūsų krašte sąlygos vystyti žiemos sportą nėra itin palankios – nėra aukštų kalnų, žiemos sezonas šylant klimatui trumpėja, sniego danga darosi nepastovi. Nepaisant to, paskutiniu metu atsiranda vis daugiau žiemos sporto (ypač slidinėjimo) mėgėjų, kurių poreikių patenkinimui tikslinga plėtoti žiemos poilsio infrastruktūros projektus. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje yra išskiriamos svarbiausios - nacionalinio ir regioninio lygmens aktyvaus žiemos poilsio vietovės:

- *Alytaus* (Alytaus m.)
- *Druskininkų* (Druskininkų m.);
- *Lazdijų* (Dainavėlės k.)

Aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūra yra sukurta Alytaus mieste, įgyvendinus projektą „Aktyvaus turizmo infrastruktūros kūrimas – slidinėjimo trasų įrengimas Alytaus mieste“. Kaip labai svarbų reikėtų išskirti jau baigiamą įgyvendinti Druskininkų savivaldybės inicijuotą projektą „Druskininkų uždarytų kalnų slidinėjimo trasų su dirbtine sniego dangą įrengimas“. Šis projektas yra neįtakojamas klimato kaitos ir vertinamas kaip konkurencingas tarptautiniu lygmeniu. *Lazdijų* aktyvaus žiemos poilsio vietovė siūloma kaip perspektyvinė, jos plėtojimo galimybių įvertinimui reikalinga detalesnė analizė.

Be aukščiau pristatytų *aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos)* vietovių gali būti kuriami ir kiti specializuoti rekreacinės infrastruktūros kompleksai – pramoginiai kompleksai, SPA kompleksai, teminiai parkai (pvz. „Grybų parkas“ Varėnos raj., Grūto parkas Druskininkų sav.), galintys suformuoti atskiras specializuotas rekreacines vietas. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų, taip pat vadinamųjų „teminių kaimų“ infrastruktūriniai kompleksai. Ateityje apskrityje galėtų formotis jo savivaldybių reprezentacinių rekreacinių objektų sistema, kur savąją įvaizdžio nišą (specializuotus parkus) dar turėtų atrasti Alytaus bei Lazdijų savivaldybės.

Poilsio vietovių plėtra, ypač gamtos ir kultūrinio turizmo išteklių pasižyminčiuose rekreaciniuose rekursiniuose arealuose, sudaro galimybes efektyvesnei žemėnaudai bei

darniai plėtrai, atveria galimybes pritaikyti ir panaudoti kultūros paveldo objektus bei gamtinius rekreacinius išteklius šalies ir užsienio turistų rekreaciniams poreikiams tenkinti. Be to, rekreacinių teritorijų sektoriaus plėtra skatina tarptautinį bendradarbiavimą, sudaro galimybes spręsti gyventojų pajamų ir užimtumo didinimo, naujų verslo nišų kūrimo, privačių investicijų pritraukimo bei regiono ekonominės ir socialinės raidos klausimus.

2.2.4. Teritorijos rekreacinio aktyvumo ašys – svarbiausi turistų judėjimo keliai

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiama nacionalinio ir regioninio lygmens automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistema, kurios pagrindinis uždavinys sudaryti palankias sąlygas kelionių organizavimui ir skatinti kultūrinio, aktyvaus poilsio ir savaitgalio keliones.

2.2.4.1. Autoturizmo trasos

Automobilių turizmas yra sparčiai populiarėjantis aktyvaus poilsio būdas, dominantis tiek Lietuvos poilsiautojus, tiek ir užsienio turistus. Autoturizmo trasos siejamos su svarbiausiais gamtiniais turizmo ištekliais (nacionalinių ir regioninių parkų sistema, kurortais ir kurortinių vietovių statusą turinčiomis vietovėmis), kultūros paveldo objektais ir vietovėmis, kurioms suteikta kultūros paminklų kategorija, automobilių keliais, kelių eismo ženklų sistema, taip pat viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra 10 - 20 km į abi puses nuo planuojamos trasos.

Autoturizmo trasa – kelionėms lengvaisiais automobiliais, turistiniais autobusais, kempingais (nameliais ant ratų), motociklais poilsio ar turizmo tikslais suplanuotu maršrutu skirtas viešosios turizmo infrastruktūros kompleksas, paženklintas vietovėje trasos ženklais, susietas su saugomomis kultūros paveldo vertybėmis, gamtos paveldo objektais, išskirtiniais kraštovaizdžiais, reprezentuojančiais gamtinės aplinkos savitumą.

Autoturizmo trasos formuojamos siekiant:

- Sujungti lankytinas vietas ir pavienius lankytinus objektus, reprezentuojančius regiono savitumą, kultūrą, istoriją, kraštovaizdį;
- Suformuoti vientisą turizmo trasų junginį, palankų kurti konkurencingus turizmo produktus, skirtus vietinių bei užsienio turistų kelionėms motorizuotomis transporto priemonėmis;
- Sudaryti sąlygas turistams, važiuojantiems motorizuota transporto priemone, nesunkiai rasti lankytinus objektus ir vietas, turizmo paslaugas ir pramogas.

Nacionalinės svarbos autoturizmo trasas Alytaus apskrities teritorijoje atstovauja trasos, numatytos „Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiajame plane“ :

- ***Nemuno kelio trasos*** atkarpa (Veisiejai – Druskininkai – Merkinė – Alytus) ir jos atšakos (Veisiejai – Lazdijai; Leipalingis – Seirijai – Simnas; Merkinė – Marcinkonys – Varėna – Daugai) Alytaus apskrities teritorijoje.

Be šios, į Alytaus apskrities teritorijos ribas patenka dar kelių nacionalinio lygmens autoturizmo trasų trumpos atkarpos: ***Sūduvos keliai ir Jono Pauliaus II piligrimų kelias***.

Regioninės svarbos autoturizmo trasų sistemos pagrindą sudaro Alytaus apskrities teritoriją pristatanti autoturizmo trasa:

- **Dainavos žiedo trasa.** Ši trasa apjungia visus apskrities savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžia susipažinti su vaizdingiausiomis gamtos bei kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis teritorijomis, valstybiniais parkais.

Alytaus apskrities teritorijoje nustatyta autoturizmo trasų sistema yra „jautri“ saugomų teritorijų, tame tarpe *Natura 2000* teritorijų atžvilgiu. Siekiant nedidinti automobilių srautų saugomose teritorijose, trasos yra nukreipiamos jų liestinėmis arba kerta šias teritorijas esamais keliais.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialusis planas palaiko „Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiojo plano“ nuostata, kad saugomos gamtinės teritorijos – zonos be automobilio. Šiose teritorijose esančius lankytinus objektus turistai turėtų apžiūrėti naudodamasis bevarikliu transportu (pėsčiomis, dviračiais, laivais ir pan.). Autoturistai informacinių ženklų pagalba nukreipiami į saugomos teritorijos lankytojų centrą arba direkiją, kurioje jie gauna visą informaciją apie teritorijos lankymo tvarką, sąlygas ir teikiamas paslaugas.

2.2.4.2. Dviračių turizmo trasos

Dviračių turizmas – turizmo rūšis, kai pavieniui ar grupėmis keliaujama dviračiais vietovėmis, kuriose yra speciali infrastruktūra (dviračių takai, stovėjimo aikštelės ir kt.). Dviračių turizmas yra viena populiariausių turizmo rūšių. Jis ypač išplėtotas Vidurio Europoje, paskutiniuoju metu vis daugiau dėmesio viešosios dviračių turizmo infrastruktūros vystymui skiriama ir Lietuvoje. Galimybes keliauti po Lietuvą labai apriboja klimatinės sąlygos, tinkamiausias tam metas nuo gegužės iki spalio mėnesio (yra siūlyta Lietuvoje dviračių turizmo sezoną skelbti nuo gegužės 15 iki rugsėjo 15 d.)

Tarptautinės ir nacionalinės svarbos dviračių turizmo trasas Alytaus apskrities teritorijoje atstovauja tranzitinė tarptautinio EURO VELO tinklo dalis:

- **EURO VELO 11 Rytų Lietuvos trasa:** Lazdijai – Druskininkai - (Vilnius – Ignalina – Zarasai).

Tarptautinės dviračių trasa sutampa su nacionalinių dviračių trasų tinklo dalimis. EURO VELO dviračių takų tinklo tikslas – propaguoti sveiką gyvenimo būdą, pažintinį turizmą, bendravimą tarp tautų. Pagrindiniai principai – dviračių takai turi būti atskirti nuo bendro transporto srauto, būti saugūs dviratininkams, o tuo pačiu ir važiuojantiems automobiliais ir pėstiesiems. Kas 10-12 km įrengiamos poilsiavietės su tualetais ir kita trumpalaikiam poilsiui reikalinga įranga, pažintiniam turizmui įdomiose vietovėse – stovyklavietės (poilsiui su nakvyne skirta teritorija), kempingai, turistinės bazės ir kt.

Valstybinio turizmo departamento prie LR ūkio ministerijos užsakymu parengtas *Nacionalinių dviračių trasų specialusis planas*, tačiau nepritarus autokelius kuruojančioms institucijoms jis nebuvo patvirtintas. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje kaip rekomendaciniai teikiami *Nacionalinių dviračių trasų specialiojo plano* sprendiniai pietų Lietuvos regione (apima Marijampolės ir Alytaus apskritis):

- **Lazdijai – Daugai** (trasa einanti per atraktyviausias Dzūkijos vietas ir įsijungianti į trasą *EURO VELO 11*).

Alytaus apskrities pakraščiu praeina dar vienos pagal *PHARE* projektą numatytos reprezentacinės pažintinės dviračių turizmo trasos

- „*4 sostinių žiedas*“ atkarpa : (Stakliškės) – Butrimonys – Punia – (Birštonas).

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialusis planas prioritetą teikia kryptingam Alytaus apskrities krašto pažinimui tarnaujančios regioninės dviračių turizmo trasų sistemos formavimui. Tuo tikslu skiriama regioninės svarbos dviračių turizmo trasa, apimanti kiek didesnę nei Alytaus regionas Dzūkijos arealą:

- „**Dzūkijos žiedas**“. Ši trasa apjungia visus apskrities savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžia susipažinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis Dzūkijos teritorijomis, valstybiniais parkais.

Tarptautinio, nacionalinio ir regioninio lygmens dviračių turizmo trasų lokalizacija teikiama plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1: 150 000*“):

2.2.4.3. Vandens turizmo trasos

Vandens turizmas – keliavimas vandeniui baidarėmis, burlaiviais, plaustais, valtimis ir kitomis plūdriosiomis priemonėmis. Lietuvoje populiarėjant vietiniam turizmui, vis didesnę turistų srautą pritraukia *vandens turizmas* upėmis ir ežerais.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialusis planas perima „Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano“ sprendinius (Žin., 2009, Nr. 27 -1075). Šiuo specialiuoju planu yra nustatytos vandens turizmo plėtojimo prioritetinės teritorijos bei pateiktos didelį rekreacinį potencialą turinčios vandens turizmo trasos, nustatyti šių trasų infrastruktūros plėtros prioritetai, įgyvendinimo etapai bei priemonės. Parengtas specialusis planas sudaro sąlygas vandens turizmo trasų infrastruktūros techniniam projektavimui ir projektų įgyvendinimui. Alytaus apskrities teritorijoje vandens turizmo sistemos pagrindą sudaro nacionalinės vandens turizmo trasos (žiūrėti plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1 : 150 000*):

- **Nemuno trasa** (su Ančia ir Veisiejų ežerynu);
- **Merkio trasa**;
- **Ūlos trasa**.

Vandens turizmo trasos planuojamos siekiant skatinti šių trasų vandens turizmo infrastruktūros plėtrą ir sukurti vandens turistams tinkamas sąlygas poilsiauti bei vykdyti vandens turizmo (aktyvaus turizmo) veiklos rinkodarą. Nacionalinės vandens turizmo trasos yra privalomojo pobūdžio ir įgyvendinamos per 10 metų laikotarpį, vadovaujantis Nacionalinių vandens trasų įgyvendinimo ir Nacionaline turizmo plėtros programa.

Ypatingas dėmesys skiriamas *Nemuno* turistinei trasai, kurios turistinio panaudojimo perspektyvos nagrinėjamos ir sprendžiamos eilėje studijų - „Pietų Lietuvos vandens turizmo plėtros galimybės“, „Nemuno zonos, kaip kultūrinės turistinės zonos potencialo plėtros ir

galimybių studija“ ir projekte - „Nemuno turistinės trasos pilotinis infrastruktūros išvystymas“. *Nemuno* turistinės trasos panaudojimo intensyvinimo perspektyvos siejamos su šiuo projekte numatomų prieklaukų infrastruktūros kūrimu. Įgyvendinant šį projektą jau įrengtos dvi stacionarios (Alytaus, Druskininkų) ir dvi mobilios (Liškiavos, Merkinės) prieklaukos, kitame etape numatomas dar dviejų mobilių prieklaukų (Punioje, Švendubrėje) įrengimas. Išvystyta *Nemuno* vidaus vandens kelio infrastruktūra skatins kurtis poilsia vietas, kempingus, motelius, kavines bei aktyvius pramogų verslą. Nemunas Augustavo kanalais jungiasi su Baltarusija ir Lenkija (šios šalys dabar atstatinėja kanalus), todėl perspektyvoje atsiras galimybė organizuoti tarptautinius maršrutus vidaus vandens keliais - *Nemuno* turistinė trasa įgis tarptautinę svarbą.

Merkiio ir Ūlos vandens turizmo trasos skirtos ribotam ir reguliuojamam (dėl šių upių ir jų slėnių ypatingos gamtinės vertės bei didelio ekologinio jautrumo) vandens turizmui baidarėmis/kanojomis arba valtimis.

Kitų vandens turizmo maršrutų pasirinkimas Alytaus apskrities teritorijoje dėl hidrografinio tinklo ypatumų nėra didelis. Kitos didesnės Alytaus apskrities upės (Varėnė, Spengla, Seira, Kirsna, Peršėkė ir pan.) vandens turizmui dėl nepakankamo vandeningumo arba aplinkos neatraktivumo gali būti panaudotos tik labai ribotai. Žemesnio lygmens vandens maršrutų lokalizavimas tam tinkamomis mažesnėmis upėmis ir ežerais bus atliekamas sprendinių konkretizavimo stadijoje.